องค์ความรู้ เรื่อง การขับเคลื่อนและพัฒนาการดำเนินงาน ศพก.อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์

1. เรื่อง การขับเคลื่อนและพัฒนาการดำเนินงาน ศพก. อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์

2. ชื่อประธาน หรือคณะกรรมการ ศพก. เจ้าขององค์ความรู้

- นายวิสูตร วิทยานันท์ประธาน ศพก.
- หมายเลขบัตรประชาชน 3770100597392
- ที่อยู่ บ้านเลขที่ 1099 หมู่ที่ 10 บ้านวังมะเดื่อ ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. ความเป็นมาของ ศพก.

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ เดิมเป็นการรวมตัวของเกษตรกรในพื้นที่หมู่ที่ 10 ตำบลอ่าวน้อย ก่อตั้งเป็นกลุ่มผู้ปลูกสับปะรดบ้านวังมะเดื่อ ต่อมาได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดบ้านวังมะเดื่อ และเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติวันที่ 21 พฤศจิกายน 2543เห็นชอบในหลักการและอนุมัติให้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล(ศบกต.) เพื่อเป็นศูนย์กลางการให้บริการด้านการเกษตรที่มีการผสมผสาน ณ จุดเดียว (one stop services)วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกสับปะรดบ้านวังมะเดื่อจึงได้จัดตั้งเป็น ศบกต. อ่าวน้อยเพื่อเป็นศูนย์กลางการให้บริการด้านการเกษตร และเพื่อปรับปรุงกลไก หรือกระบวนการพัฒนาการเกษตรให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล มีฐานเรียนรู้ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและต่อมาจึงได้ยกระดับเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามนโยบายปฏิรูปภาคการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน ให้เกษตรกรเข้ามาศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบเจ้าของศูนย์เรียนรู้ฯ ที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มผลผลิตพัฒนาคุณภาพของผลผลิต ตามความเหมาะสมหรือบริบทของพื้นที่ โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนเข้ามาร่วมบูรณาการการทำงานในพื้นที่

4. องค์ประกอบของ ศพก.

4.1 เกษตรกรต้นแบบ: นายวิสูตร วิทยานันท์

4.2 แปลงเรียนรู้: บ้านวังมะเดื่อ หมู่ที่ 10 ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.3 หลักสูตรการเรียนรู้: ประกอบด้วย

1) การผลิตปุ๋ยใช้เองตามสูตรที่เหมาะสม ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสับปะรด และการลดต้นทุนการผลิต

2) การจัดการแปลงผลิตสับปะรด

- การเตรียมดิน
- การคัดหน่อ
- การปลูกระบบ 4 แถวคู่

- การเลือกใช้สูตรปุ๋ย และปริมาณที่เหมาะสมให้กับสับปะรด
- การเก็บเกี่ยวและการบรรจุหีบห่อ

3) เกษตรทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง

4.4 ฐานการเรียนรู้: ประกอบด้วยฐานการเรียนรู้ 3 ฐาน คือ

1) ฐานการการผลิตปุ๋ยอินทรีย์/น้ำหมัก

2) ฐานการผลิตสับปะรดคุณภาพ ประกอบด้วย

- การเตรียมดิน
- การคัดหน่อ
- การปลูกระบบ 4 แถวคู่ จำนวน 8,000 – 10,000 ต้นต่อไร่
- การใส่ปุ๋ยสูตร 15-5-20 เพื่อควบคุมคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว
- การเก็บเกี่ยวและการบรรจุหีบห่อ

3) ฐานการผสมปุ๋ยใช้เอง ภายในฐานจะมีการผสมแม่ปุ๋ยใช้เอง ผลิตเป็นปุ๋ยเคมีสูตร 15-5-20 ซึ่งเหมาะสมกับสับประรด โดยมีส่วนผสมของแม่ปุ๋ย แสดงให้เกษตรกรได้เรียนรู้

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 การวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก.

	ปัจจัยบวก	ปัจจัยลบ
ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง 1. มีเทคโนโลยีของตนเองได้แก่ การผสมปุ๋ยใช้เอง โดยการใช้ธาตุอาหารเสริมแทนการใช้ฟิลเลอร์ และการผลิตสับปะรดผลสด 2. มีผลิตผลทางการเกษตรหลากหลาย เช่น สับปะรด มะม่วง ขนุน ปาล์มน้ำมัน 3. มีแหล่งเงินทุนของตนเอง 4. คณะกรรมการศูนย์ประกอบด้วยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหลากหลายด้าน 5. มีกลุ่มสมาชิกและเครือข่ายที่เข้มแข็ง	จุดอ่อน 1. กำลังการผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด 2. สมาชิกกลุ่มบางส่วนไม่เชื่อมั่นในเทคโนโลยีของกลุ่ม และไม่เปิดใจรับ ทำให้ผลผลิตบางส่วนไม่ได้คุณภาพ 3. ขาดเทคโนโลยีในการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรบางชนิด เช่น ขนุน มะม่วง 4. ยังขาดความพร้อมด้านการขนส่งสินค้าไปยังต่างภูมิภาคที่ต้องการสินค้า เนื่องจากไม่มีรถขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ
ปัจจัยภายนอก	โอกาส 1. มีองค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนมีโอกาสรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือพัฒนาของเดิมให้ดียิ่งขึ้น 2. ตลาดต้องการสินค้า 3. บุคคลภายนอกให้ความยอมรับศูนย์	อุปสรรค 1. ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อการผลิตสินค้าเกษตร 2. ขาดศูนย์กลางรับซื้อสินค้าในท้องที่ ต้องส่งสินค้าไปขายนอกพื้นที่

5.2 การจัดทำแนวทางพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

1) บริหารจัดการแปลงสมาชิกด้วยระบบแปลงใหญ่

2) เพิ่มองค์ความรู้ด้านการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอื่นๆ เช่น ขนุน ปาล์มน้ำมัน โดยขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

3) ร่วมมือกับกลุ่มสมาชิกและเครือข่ายผลักดันให้เกิดศูนย์กลางรับซื้อสินค้าในท้องที่

5.3 จัดตั้งคณะทำงาน ศพก. การบริหารจัดการ และบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง คณะกรรมการศูนย์เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย

1) นายวิสูตร วิทยานันท์ ประธาน

2) นายวิรัต โตมอญ รองประธาน

3)	นายสมจิตร์	งุ่ยไก่	เหรัญญิก
4)	นายณรงค์	โตมอญ	ประชาสัมพันธ์
5)	นายศิริ	แงกระจ่าง	กรรมการ
6)	นายสุดใจ	โตมอญ	กรรมการ
7)	นายปราโมทย์	เดชประสาท	กรรมการ
8)	นายเสริม	คล้ายมงคล	กรรมการ
9)	นายจีรวัฒน์	ล้วนศรีมงคล	กรรมการ
10)	นางสาวมะลิ ปานนก		กรรมการ
11)	นายสมจิตร	อยู่พิทักษ์	เลขานุการ

5.4 กำหนดแผนในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกและเกษตรกรทั่วไป

ครั้งที่ 1 วันที่ 20 มกราคม 2560 เกษตรจำนวน 50 ราย

ครั้งที่ 2 วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2560 เกษตรจำนวน 50 ราย

ครั้งที่ 3 วันที่ 9 มีนาคม 2560 เกษตรจำนวน 50 ราย

5.5 ขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก.

ตั้งศูนย์เครือข่าย ศพก. ระดับตำบล และหมู่บ้าน และจัดการอบรมให้กับศูนย์เครือข่าย

5.6 การให้บริการ/กิจกรรม (ชื่อกิจกรรมพร้อมภาพประกอบ)

1) สถานที่จัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี (Field Day) วันที่ 15 มิถุนายน 2560

5.7 สร้างเครือข่าย

1) ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน หมู่ที่ 9 ตำบลบ่อนอก
2) ศูนย์ถ่ายทอดการพัฒนาดิน หมู่ที่ 11 ตำบลเกาะหลัก
3) ศูนย์ถ่ายทอดการพัฒนาดิน หมู่ที่ 7 ตำบลห้วยทราย
4) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมู่ที่ 9 ตำบลคลองวาฬ
5) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะหลัก
6) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 6 ตำบลห้วยทราย
7) วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์บ้านหนองน้ำขาว
8) กลุ่มผู้ปลูกสับปะรด หมู่ที่ 11 ตำบลบ่อนอก
9) กลุ่มผู้ปลูกสับปะรด หมู่ที่ 8 ตำบลเกาะหลัก
10) กลุ่มผู้ปลูกสับปะรด หมู่ที่ 11 ตำบลห้วยทราย

5.8 การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) จัดนิทรรศการแสดงสินค้าและประชาสัมพันธ์ ศพก. ในงานต่างๆ ของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนเช่น งานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ งานคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ เป็นต้น

2) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านสถานีวิทยุชุมชน

5.9 การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

- หน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทุกหน่วยงาน
- กระทรวงมหาดไทย
- กระทรวงแรงงาน
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- กระทรวงพลังงาน
- กระทรวงพาณิชย์
- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- กระทรวงสาธารณสุข
- กระทรวงอุตสาหกรรม

ฯลฯ

5.10 การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิก

1) รับเรื่องร้องเรียนและปัญหาของสมาชิกเพื่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหา
2) เป็นศูนย์กระจายข่าวต่างๆ ให้สมาชิกทราบ

5.11 การเปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาเข้ามาทำวิจัย

1) วิทยาลัยเกษตรเพชรบุรี

2) ราชภัฏสวนดุสิต

3) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

4) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) วิจัยด้านการผลิต แปรรูป ส่งออก และการบรรจุสับปะรด

5.12 การเชื่อมโยงการดำเนินงานและการสนับสนุนของ ศพก. สู่ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ศพก. เป็นแกนกลางเพื่อการพัฒนาการเกษตรของการผลิตสับปะรดผลสด โดยได้มีการจัดตั้งโรงงานการผลิตปุ๋ยเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร และโรงงานบรรจุสับปะรดผลสด เพื่อรวบรวมสับปะรดผลสดที่ออกจากโครงการส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ และเป็นศูนย์กลางการให้บริการทางการเกษตรทุกประเภท เป็นตัวแทนกระทรวงเกษตรฯ ในระดับชุมชนเพื่อบูรณการรวมกันกับทุกๆ หน่วยงานการขับเคลื่อนแปลงใหญ่

6. ประโยชน์ของ ศพก. ต่อส่วนรวม

1) เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรเกี่ยวกับพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในพื้นที่ เช่น สับปะรด ขนุน มะม่วง ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

2) เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต หรือพัฒนาคุณภาพผลผลิต

3) เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุน เป็นกลไกในการส่งเสริมการเกษตร หรือถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ต่างๆให้กับเกษตรกรและคนในชุมชน

7. ปัจจัยความสำเร็จ

1) ผู้นำและคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความกระตือรือร้น มีความคิดก้าวหน้า ประชุมและวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2) มีกลุ่มสมาชิกและเครือข่ายที่เข้มแข็งให้ความร่วมมือตอบสนองแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ฯ

3) มีแปลงเรียนรู้ทำให้ผู้ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้เห็นตัวอย่างจริง

4) องค์กร/หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนได้รับโอกาสถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งเทคโนโลยีใหม่และการพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้น

8. การพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน ศพก.

การพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน ศพก. โดยทำการเกษตรครบวงจรทั้งด้านการผลิต การพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปสินค้าเกษตรอื่นๆ ของกลุ่ม เช่น ขนุน มะม่วงซึ่งนอกจากเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า ยังช่วยรองรับผลผลิตของกลุ่มสมาชิกด้วย

9. ปัญหา/อุปสรรค

1) กำลังการผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด

2) สมาชิกกลุ่มบางส่วนไม่เชื่อมั่นในเทคโนโลยีของกลุ่ม และไม่เปิดใจรับ ทำให้ผลผลิตบางส่วนไม่ได้คุณภาพ

3) ขาดศูนย์กลางรับซื้อสินค้าในพื้นที่ ต้องส่งสินค้าไปขายนอกพื้นที่ ซึ่งศูนย์ฯ ยังขาดความพร้อมด้านการขนส่งสินค้า เนื่องจากไม่มีรถขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ

10. ข้อเสนอแนะ

อยากให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในหลากหลายสาขาอาชีพมาร่วมเป็นคณะทำงานขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ผู้ถอดองค์ความรู้ : นางสาวหทัยทิพย์ สามพันพวง **ตำแหน่ง** นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
ผู้ร่วมถอดองค์ความรู้ : นายเจริญ จักขุจันทร์ **ตำแหน่ง** นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์